

УДК 81'36:81'374.423:81'367.365
DOI: 10.26565/2227-1864-2021-88-12

Семантико-граматичні параметри омокомплексу як

Ірина Федорівна Джочка

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української мови

ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

(вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76018, Україна);

e-mail: irina.dzhochka@gmail.com; https://orcid.org/0000-0002-6524-356X

Актуальність дослідження зумовлена посиленою увагою лінгвістів до граматичної омонимії. У межах граматичної омонимії виокремлено морфологічні, міжчастиномовні та синтаксичні омоніми. Зосереджено увагу на проблемах частиномовної омонимії, зокрема на явищі морфологічного синкретизму, зумовленого неоднозначністю структурно-семантичних ознак частин мови і зміною морфологічного статусу певних слів у різному синтагматичному оточенні. Описано зміни категорійно-семантичного значення лексеми **як**, синонімічні ряди компонентів зазначеного звукокомплексу, характер синтагматичного оточення, синтаксичні функції, позиційну фіксованість у складі певної синтаксеми, функціональну фразеологізацію у складених сполучниках і частках. Розглянуто поняттєвий обсяг терміна «омокомплекс», його визначено як звуковий комплекс, який використовують для позначення заголовної назви групи функціональних омонімів і слів зони синкретизму. Встановлено, що омокомплекс **як** репрезентований трьома граматичними омонімами: прислівником, сполучником і часткою. Словом-джерелом для утворення похідних сполучника та частки є прислівник **як**. У синтаксичній позиції прислівника зазначена лексема виступає в придієслівній позиції, виражаючи такі значення: питання про спосіб дії (яким чином?); вищу міру або ступінь виявлення дії, стану (дуже, надзвичайно); спосіб дії (яким чином); час дії (коли); неозначений спосіб (як-небудь). У синтаксичній сфері сполучника, втрачаючи здатність виражати ознаку, лексема **як** найчастіше служить засобом вираження порівняльних семантико-синтаксичних відношень; утворюючи фразеологізовані сполуки, може виступати виразником умовних, часових і допустових значень. Не виражаючи означальних та обставинних значень і не поєднуючи частини складнопідрядного речення, лексема **як** належить до класу часток. Типовою функцією вказаної частки є підсилювальна. Її доповнюють додаткові семантичні відтінки значень, зокрема «дуже», «надзвичайно», «кратково» тощо, які служать для вираження мовцем здивування, обурення, невдоволення, несподіваності та ін.

Ключові слова: омокомплекс, граматична омонимія, міжчастиномовна омонимія, морфологічний синкретизм, прислівник, сполучник, частка

Джочка И. Ф. Семантико-грамматические параметры омокомплекса как

Актуальность исследования обусловлена повышенным вниманием лингвистов к грамматической омонимии. В рамках грамматической омонимии выделены морфологические, частеречные и синтаксические омонимы. Рассматриваются проблемы частеречной омонимии, в частности явления морфологического синкретизма, обусловленного неоднозначностью структурно-семантических признаков частей речи и изменением морфологического статуса этих слов в разном синтагматическом окружении. Описаны изменения категориально-семантического значения лексемы **как**, синонимичные ряды компонентов данного звукокомплекса, характер синтагматического окружения, синтаксические функции, позиционная фиксированность в составе определенной синтаксеми, функциональная фразеологизация в сложных союзах и частицах.

Рассматривается понятийный объем термина «омокомплекс». Он определен как звуковой комплекс, используемый для обозначения названия группы функциональных омонимов и слов зоны синкретизма. Установлено, что омокомплекс **как** представлен тремя грамматическими омонимии: наречием, союзом и частицей. Словом-источником для образования производных союза и частицы является наречие **как**. В синтаксической позиции наречия данная лексема выступает в приглагольной позиции, выражая следующие значения: вопрос о способе действия (каким образом?); высшую меру или степень выявления действия, состояния (очень); способ действия (каким образом); время действия (когда), неопределенный способ (как-нибудь).

В синтаксической сфере союза, утрачивая способность выражать признак, лексема **как** чаще всего служит средством выражения сравнительных семантико-синтаксических отношений; образуя фразеологизированные соединения, может выступать выразителем условных, временных и уступительных значений. Не выражая определительных и обстоятельственных значений и не соединяя части сложноподчиненных предложений, лексема **как** относится к классу частиц. Характерной функцией указанной частицы является усилительная. Ее дополняют семантические оттенки значений, в частности «очень», «чрезвычайно», «внезапно» и т. п., которые служат для выражения удивления, возмущения, недовольства, неожиданности и др.

Ключевые слова: омокомплекс, грамматическая омонимия, частеречная омонимия, морфологический синкретизм, наречие, союз, частица

Iryna Dzhochka. Semantic and grammatical parameters of the homocomplex as

The relevance of the research is due to the increased attention of linguists to grammatical homonymy. Within the framework of grammatical homonymy, morphological, interpart-of-speech and syntactic homonyms are distinguished. The focus is on the problems of part-of-speech homonymy, in particular on the phenomenon of morphological syncretism due to the ambiguity of structural and semantic features of parts of speech and changes of the morphological status of certain words in different syntagmatic environments. Changes in the categorical-semantic meaning of the lexical unit **as**, synonymous series of components of the specified sound complex, the nature of the syntagmatic environment, syntactic functions, positional fixation in a certain

syntax unit, functional phraseology in compound conjunctions and particles are described. The conceptual scope of the term „homocomplex” is considered, it is defined as a sound complex, which is used to denote the title of a group of functional homonyms and words of the zone of syncretism. It is established that the homocomplex **as** is represented by three grammatical homonyms such as adverb, conjunction and particle. The source word for the formation of derivatives of the conjunction and particle is the adverb **as**. In the syntactic position of the adverb, this lexical unit appears in the adverbial position, expressing the following meanings: the question of manner (how?); the degree of detection of an action, state (very, extremely); mode of action (how); time of action (when); indefinite way (somehow). In the syntactic sphere of the conjunction, losing the ability to express a sign, the lexical unit „how” often serves as a means of expressing comparative semantic-syntactic relations; forming phraseologized compounds, it can act as an expression of clauses of condition, time and concession. Not denoting defining and adverbial meanings and not combining parts of a compound sentence, the lexical unit **as** belongs to the class of particles. A typical function of this particle is an amplifying one. It is complemented by additional semantic shades of meaning, such as „very”, „extremely”, „suddenly”, etc., which serve to express the speaker’s surprise, indignation, dissatisfaction, surprise, and others.

Key words: homocomplex, grammatical homonymy, interpart-of-speech homonymy, morphological syncretism, adverb, conjunction, particle

Явище омонімії було й на сьогодні залишається в царині актуальних лінгвістичних проблем [21]. Строкатість термінології на позначення різнотипних омонімів спричинила той факт, що й досі залишаються остаточно не з’ясованими питання кваліфікації та класифікації омонімійних мовних одиниць: «Уже Л. А. Булаховський відзначив омоніми, які належали до різних частин мови. В. В. Виноградов назвав такі омоніми граматичними, а пізніше – лексико-морфологічними, Будагов Р. О. – морфологічними, Смирницький О. І. – лексико-граматичними, О. А. Кім – транспозиційними, О. С. Ахманова – функціональними» [1, с. 193] (тут і далі переклад мій. – І. Д.). Значну увагу лінгвістів привертають граматичні омоніми, які мають неоднозначне трактування в сучасному мовознавстві. В українській лінгвістиці термін «граматичний омонім» розуміють як родове поняття щодо таких різновидів омонімів, як міжчастиномовні, морфологічні (або омоформи) і синтаксичні. Водночас О. Тараненко до міжчастиномовних омонімів зараховує слова або їхні окремі граматичні форми, які зберігають семантичні зв’язки на рівні лексичних значень, але при цьому набувають різних граматично-категоріальних значень [44, с. 402]. Розширюючи обсяг цього поняття, Н. Глібчук та У. Добосевич поділяють міжчастиномовні омоніми на функціональні та лексико-граматичні. Проте аналіз міжчастиномовної омонімії, як зазначають дослідниці, виявляє явище синкретизму, яке найчастіше репрезентоване в омопарах чи омокомплексах на різних рівнях мовної системи: «На лексичному рівні – це спільність сем вихідної форми і транспозита, на морфологічному – збіг їхніх функціонально різних граматичних ознак» [7, с. 9]. Саме такий морфологічний синкретизм слів і привертає увагу дослідників, зважаючи на неоднозначність структурно-семантичних ознак частин мови та рухомість морфологічного статусу окремих слів у різних синтаксичних умовах [4, с. 41]. Сказане й зумовлює актуальність нашого дослідження.

Омонімія як різнопланове явище була й залишається об’єктом зацікавленості багатьох науковців, оскільки завжди потрапляє

неоднозначно, залежно від лінгвістичної теорії, яку обирає той чи інший дослідник. Проблеми граматичної (лексико-граматичної) омонімії в українській лінгвістиці перебувають в центрі наукових розвідок багатьох учених, зокрема Н. Глібчук, І. Данилюка, О. Демської, У. Добосевич, О. Кушлик, С. Соколової, О. Шипнівської та ін. [7; 13; 31; 41; 54].

Незважаючи на чималу кількість наукових розвідок, присвячених проблемам омонімії, ґрунтовного дослідження потребують омокомплекси, зокрема ті, які засвідчують явища партикуляції в сучасній українській мові. Пропонована розвідка є продовженням низки студій, у яких розглянені функціональні особливості таких одиниць [15; 16; 17]. Партикуляція як процес переходу слів з інших частин мови в частки описана в студіях Л. Бондаренко, Н. Глібчук, О. Демської, О. Кушлик, К. Симонової, О. Соколової (Див: [16]). Наукова новизна полягає в тому, що омокомплекс **як** уперше в українському мовознавстві стає об’єктом аналізу в окремій науковій праці.

Метою дослідження є встановлення семантичних, структурних, синтаксичних та прагматичних ознак аналізованих граматичних омонімів. Відповідно до поставленої мети необхідно з’ясувати лексико-семантичну та прагматичну структури, словотвірні та синтагматичні властивості лексеми **як** у функції прислівника, частки (її еквівалентів), сполучника.

Термін «омокомплекс» був уведений у науковий обіг В. В. Бабайцевою як «звуковий комплекс», репрезентований словом в усному мовленні, для позначення заголовної назви групи функціональних омонімів і слів зони синкретизму [1, с. 194, 198]. Словникові статті, де описано омокомплекс **як**, наявні в корпусах словників «Словник міжчастиномовних омонімів сучасної української мови» [7, с. 605–606] і «Словник часток: матеріали і статті» [23, с. 299–301]. Детально систематизовано граматичні функції сполучника **як** у «Грамматичному словнику української мови: сполучники» [9, с. 295–304]. Зазначені лексикографічні праці, а також приклади з сучасних художніх текстів послужили джерельною базою пропонованого дослідження. Беручи за основу систему критеріїв щодо розрізнення однакових звукових одиниць, запропоновану Ю. Леденьовим, з’ясуємо зміни категорійно-семантичного значення аналізованого

звукокомплексу, наявність / відсутність синонімічних рядів, характер синтаксичного оточення та зміну при цьому синтаксичних функцій, позиційну фіксованість у межах певної синтаксеми, функціональну фразеологізацію як передумову виникнення еквівалентів службових слів (поява складених сполучників і часток) [32, с. 32–34].

Комбінації омонімічних пар «прислівник – службове слово» щодо частиномовної належності їхніх компонентів, на думку О. Кушлик, не є однаковими: «Якщо словоджерело в усіх поєднаннях завжди прислівник, то дериват залежно від контексту та семантико-граматичних умов може бути в одній парі прийменником, у другій – часткою, у третій – сполучником» [31, с. 6]. У складі омокомплексу **як** виділяємо три компоненти: 1) прислівник як базову одиницю; 2) сполучник-дериват (типово – виразник порівняльних семантико-синтаксичних відношень (26 функціональних різновидів), а також часових, умовних, означальних та ін.); 3) частка-дериват (підсилювальна).

Прислівник **як**, виражаючи ознаку дії, найчастіше виражає питання про спосіб дії, стан, обставини, синонімізуючись за семантикою із прислівниковою сполукою «яким чином», наприклад: «Еге, не бачиш. А бороду **як** запримітила?» (В. Шкляр) [55, с. 2]. (тут і далі виділено мною. – І. Д.); у стверджувальних висловленнях указує на спосіб виконання дії, наприклад: «Побачимо, **як** вони ходитимуть, час відлічуватимуть... – подумав дід Антип, приймаючи ходики» (В. Земляк) [25].

У функції прислівника звукокомплекс **як** може вживатися й у риторичних питаннях, вказуючи на абсолютну неможливість здійснення чого-небудь, (синоніми – **неможливо, не можна, хіба можна**), наприклад: «З журбою радість обнялась... В сльозах, як в жемчугах, мій сміх, і з дивним ранком ніч злилась, і **як** мені розняти їх?!» (Олександр Олесь) [35]; «В ній щось було таке смутне, криваве, та **як** згадати? Пісня та лунала давно, давно...» (Леся Українка) [48, с. 2]. Уважаємо некоректним виокремлювати тотожну функцію у значеннєвій сфері частки **як**, порівняймо: «уживається в риторичних запитаннях і окликах у значенні „хіба можна, неможливо”. Молдуван обурился. **Як** можна так кривдити людей! (М. Коцюбинський); Віти золоті, **як** же вас забудь? (В. Сосюра); **Як** забути сніг пахучий, талий Провесен колишніх молодих, Світлі й затуманені квартали, Цвірінчання, воркування, сміх! (М. Рильський)» [40, с. 634] та «уживається в риторичних запитаннях і окликах; ↔констр. **хіба можна. А як** забути тріолет про фіалкові сльози (І. Калинець)» [7, с. 606]. Щодо синтаксичної позиції, то прислівник найчастіше займає

препозицію щодо предиката, суб'єкт дії може бути виражений імпліцитно.

Вступаючи в синонімічні відношення з прислівниками **дуже, надзвичайно**, прислівник **як** означає вищу міру або ступінь вияву дії, стану, наприклад: – «Давно вже не було грози, яка б освіжила сп'янілі голови. Вважай, від самої Хмельниччини. А бракує її, ой **як** бракує, – думає Петро Антонович» (М. Олійник) [36]. Із зазначеною семантикою прислівник може вказувати як на ступінь вияву дії, так і на ступінь вияву іншої ознаки, вступаючи в синтаксичні зв'язки з якісно-означальними прислівниками, наприклад: «Хоч **як** швидко всі пливли, але першою біля потопуючого опинилася незнайома Люді дівчинка» (М. Трублаїні) [46, с. 5]. Принагідно зауважимо, що в окличних реченнях у препозиції до якісно-означальних прислівників лексема **як** виконує функцію підсилювальної частки, наприклад: «**Як** довго, довго йшли хвилини, що, як віки, для них були...» (В. Сосюра) [42, с. 17]; «**Як** добре те, що смерті не боюсь я і не питаю, чи тяжкий мій хрест» (В. Стус) [43].

Виконуючи функцію предиката, прислівник **як** виражає значення питального займенника «який», обов'язковим компонентом синтаксичної конструкції із вжитим у такому значенні прислівником **як** є форма іменника у давальному або знахідному відмінку, при цьому у структурі синтаксеми відсутні дієслова-предикати, наприклад: «Неподалеку будинку, в котрім мешкала, це оддалік помітила знайому людину. Десь бачила її, а от де і коли – не пригадує. Наблизилась. Чоловік ступив назустріч. “Та це ж той, що на сходці виступав, на Сирці... **Як** же його?...” (М. Олійник) [36]; «Не шукайте, хто був той цар і **як** йому наймення» (Леся Українка) [49, с. 311–312]. Експлікація предикативної функції дієслівною лексемою у подібних реченнях свідчить про те, що слово **як** виражає значення способу дії, наприклад: «Бухалов, чи ти ба, – бурмоче мама. – **Як** же його звали, пожди-но, зараз згадаю...» (О. Забужко) [22, с. 51].

Зважаючи на наведені приклади слововживань слова **як**, хочемо акцентувати на розмежуванні функційного навантаження та частиномовної належності компонента **як** у синтаксемі **як же**. У проаналізованих конструкціях, виражаючи спосіб дії та поєднуючись із дієсловом-предикатом або ж самостійно виконуючи функцію предиката із питальним значенням «який», звукокомплекс **як** перебуває у граматичній сфері прислівника. Виражаючи ствердну відповідь, яка є самою зрозумілою, лексема **як** синонімізується із стверджувальними частками **так, авжеж, еге ж, звичайно** тощо. У зазначеній функції слово **як** належить до класу часток, наприклад: « – А пам'ятаєш, яка була вона [Катря]? – **Як же!** Добре пам'ятаю» (Марко Вовчок) [5, с. 29]; «Чоловік <...> на те й родиться, щоб бути добрим і порядним господарем... А що ж, а **як же ж!**.. А я

робив, скільки міг... Діти виростуть, хай далі роблять... так» (У. Самчук) [37, с. 111].

У поєднанні із вказівними частками **он, ось, от** аналізований звукокомплекс може вживатися для абстрактного позначення способу дії замість назви її, належачи до класу прислівників, синонімами будуть виступати лексеми **так, таким чином, дуже**. У таких конструкціях обов'язковим елементом є дієслово-предикат, наприклад: « – А полювання, пане ксьонже, відкладати не можна, – весело сказав Сангушко, – он як сонце пече, коли б наш сніг не розтав!» (Д. Мордовець) [34, с. 29]; «Тепер думаю ось як зробить: навпростець через Астрахань уикварить на Чорноморію» (Т. Шевченко) [52]. Як еквіваленти часток вживаються ідіоми, у складі яких наявний компонент **як** (<ах, так> **он** <воно> **як**), такі синтагми уживають за констатування якогось факту, при цьому часто супроводжуваного виявом захоплення, іронії, подиву тощо, наприклад: «**Он воно як!** Це дивне діло! Признатися, де вже я не був, Такого дива і не чув... – Промовив Севастян несміло» (Л. Глібов) [6]; « – Ніякого наказу я не одержував, – тихо мовив Щорс. – **Ах, он як!** Розумію» (О. Довженко) [18]; «**Та ж Тиміш Свербів Петра на бійку викликав. А потім і Павлика. – Он як.** Ну, Тиміш раз мене хтів додому провжджати. Та хлопці не дали» (В. Лис) [33, с. 17] Часто на указане значення накладається об'єктивно-модальний відтінок питальності, наприклад: « – З нашого села. Тоді він... він сказав, що коли піду з ним, тоді відпустить неї. – **Он як?**» (В. Лис) [33, с. 15]; У розмовному мовленні вживається демінутивний варіант частки **як** (**ось воно якечки**), наприклад: «Чоловік роззявив від подиву рота і стояв так кілька секунд, потім <...> блаженно закректав і <...> сказав Дорошеві: – **Ось воно якечки**» (Г. Тютюнник) [47, с. 44]. Для порівняння наведемо зменшено-пестливий варіант вживання частки **аякже** (**аякжечки**), який теж стилістично обмежений сферою розмовного стилю, наприклад: «І на її амбіції, яких у неї також навалом, **аякжечки**, та й хто ж би то <...> згодився двічі на тиждень плавати своїм оптично скругленим фейсом...» (О. Забужко) [22, с. 42]; «С, **аякжечки**. Осьо-сьо! – метушливо поліз за пазуху Курочка» (А. Дімаров) [14, с. 107].

Синонімічною до прислівників «неоднаково», «по-різному» виступає ідіома **кому як** або **як кому**, до складу якої входить прислівник **як**. Указуючи на спосіб дії, звукокомплекс **як** є конститутивним елементом багатьох фразеологізованих сполук, виражаючи певну семантику разом з іншими членами ідіоми: <та> **як на те (теє)** «якраз, до речі» або «недоречно, зумисно, як на зло»; **тут як тут** «дуже швидко, без запізнення»; **хоч там як** «за будь-яких умов і обставин; неодмінно»;

як без рук «хтось зовсім безпомічний, нічого не може зробити без когось, чого-небудь»; **як би не так** «вираження незгоди, обурення, відмови»; **як би там не було** «за всіх умов і обставин; неодмінно»; **як був (була, були)** «не переодягаючись»; **як буде, так буде** «вираження рішучості в здійсненні чогось ризикованого»; **як стій** «тієї ж миті, негайно», «зненацька, несподівано», «непорушно, твердо»; **як стій та бач <та дивись>** «без видимих підстав, причин»; «зненацька, несподівано»; **як <тільки> світ** «дуже рано, на світанку» [40, с. 632].

Неозначену семантику указаний прислівник виражає в конструкціях, де можливою заміна його синонімом **як-небудь**, наприклад: «І, лихо, що ж тут робить? Оженить... оженить, – більш нічого! ..Може схаменеться **як**, абощо» (А. Тесленко) [45, с. 2].

Синонімізуючись із прислівником **коли** і вживаючись, як і в попередньому прикладі, у придієслівній позиції, прислівник **як** виражає часове значення «у певний час», наприклад: « – Хочеш? Підемо до князя про церкву скажемо? – Казав я, ще **як** приїхали, – похмуро мовив Сивоок» (П. Загребельний) [24].

У структурі складного речення, приєднуючи підрядні речення способу дії, означальні й з'ясувальні, прислівник **як** виконує роль сполучного слова, позначаючи якість чи обставину способу дії, наприклад: «Я б побажав тобі когось отак любити, **як** я тебе люблю» (В. Симоненко) [38] – підрядне способу дії (кореляція вказівного й відносного прислівників **отак** ↔ **як**); «То усміхався лагідно [гість], <...> то знову пестив поглядом лице учителя, що залишався таким, **як** був п'ять років тому...» (В. Шевчук) [53, с. 36] – підрядне означальне (кореляція вказівного прикметникового займенника й відносного прислівника у значенні «який» **таким** ↔ **як (яким)**); «...І хотів перепросити, щоб не думала про нього зле, пояснити їй, **як** переходять голосівки з мови в мову» (О. Забужко) [22, с. 28] – підрядне з'ясувальне.

На останньому прикладі зупинимося детальніше, оскільки саме розрізнення сполучника і прислівника **як** у підрядних з'ясувальних реченнях викликає чимало труднощів. Критерієм розрізнення частиномовної належності вказаного звукокомплексу І. Слинко називає опорні предикати в головній частині, зокрема належність їх до певних лексико-семантичних груп: «Якщо **як** приєднує підрядні речення до слів із значенням сприймання, відчуття, воно найбільше тяжіє до сполучника **що** і може бути ним замінене, отже, відіграє роль сполучника, наприклад: “Я бачив, як вітер берізку зломив” (Нар. пісня; “Я бачив, що вітер...”). <...> Деякі дієслова, що означають різні вияви мовлення, мислення, вживаються у з'ясувальних реченнях питального типу. Вони пізнаються по тому, що підрядне речення можна перетворити на просте питальне, і саме опорне слово має питальне значення. У таких реченнях **як** наголошується, його можна замінити іншим

повнозначним словом, тобто **як** виступає сполучним словом» [39, с. 35].

Щодо семантико-синтаксичних функцій сполучника **як**, то зацентруємо увагу тільки на найважливіших, а також розглянемо ті аспекти, які в сучасному мовознавстві потрактовані неоднозначно. Як уже зазначали раніше, найбільше різновидів граматичних значень сполучник **як** репрезентує, виражаючи порівняльні семантико-синтаксичні відношення у реченні [9, с. 295–301]. Саме у функції сполучника лексема **як** входить до складу фразеологізмів, приказок, прислів'їв: *як баран на нові ворота; як риба об лід; як грім з ясного неба; як кіт на сало; як після маку; як лин на сковороді; як горох при дорозі; як з лика шитий; як кобила в спасівку; як дурень з писаною торбою* та ін.

Водночас не підтримуємо зарахування слова **як** до сполучників у конструкціях, у яких воно входить до складу присудка, наприклад: *«Життя – як вокзал. Хтось приїжджає, хтось від їжджає»* (Л. Костенко) [28, с. 129]. Погоджуємося натомість із думкою, що в простих реченнях в позиції між підметом і дієслівним присудком лексема **як** стає актуалізатором присудка, передає суб'єктивне модальне значення оцінки достовірності повідомлюваного: виражає невпевненість, припущення. Порівняльне значення в таких структурах уже не простежується [19, с. 174].

Окрім порівняльного, сполучник **як** виступає виразником часових, умовних семантико-синтаксичних відношень, наприклад: *«Як звечоріє на Дніпрі, Черніг сідає в чорний човен і ставить чорні ятері»* (Л. Костенко) [29, с. 82]; *«Оце як є твердий рішенець, що сьогодні виступаємо, чи хай там навіть узавтра, то вже місця собі не знаходиш, щось аж трусить тобою зсередини»* (В. Шкляр) [55, с. 1].

Неоднозначним вважаємо зарахування лексеми **як** до сполучників підрядності-сурядності, які, за К. Городенською, належать до пояснювально-виокремлювальних. Дослідниця стверджує, що такий сполучник «служить виразником тотожності як співвіднесення загального (родового) і конкретного (видового), цілого і його частини, виступає синонімом виокремлюваних сполучників **як-от, зокрема** і под., приєднує підрядно-сурядним зв'язком словосполучення або слово, що виокремлюють одного (кількох) чи одне (кілька) з-поміж інших, якоїсь сукупності: *У самотніх слів різна доля. Одні з них, як рентген, бувають одинаками недовго* (Н. Клименко)» [9, с. 303–304]. Не заперечуючи висловленого погляду на частиномовний статус лексеми **як** у зазначеній семантико-синтаксичній позиції, вважаємо водночас, що в цьому випадку виразно репрезентоване явище синкретизму, за якого однаковою мірою, можливо, навіть із зміщенням у функційну

сферу частки, актуалізовані як суб'єктивно-модальне значення оцінки достовірності наведеного факту – вираження впевненості, так і значення сполучника, яке зберігається під впливом вказівного займенника **такий**, матеріально вираженого чи імпліцитного, наприклад: *«Успішні новатори, які досягли великого економічного успіху, такі як Стів Джобс чи Білл Гейтс, заможніші, ніж їхні попередники з минулого»* (Е. Конард, пер. з англ. Олена Кальнова) [27].

Сполучник **як** виступає продуктивною базою творення складених похідних сполучників підрядності, які є виразниками різноманітних семантико-синтаксичних відношень: **як і, як й** (порівняльні з відтінком ідентичності); **як не, як не... а, як не... але, як не... однак, як не... проте, як не... та** (поєднують підрядну допустову частину, указуючи на те, що крайній вияв ознаки в підрядній частині не впливає на виконавця дії чи появу стану в головній частині); **як не... то, як не... то хоч (би), як не... то хоча (б)** (градаційні, указують на задоволення щонайменшим порівняно з ідеальним чи можливим); **як ось, як-от** (пояснювально-виокремлювальні, синонім – **зокрема**); **як... так** (умовний, синонім до **якщо**); **як... так і** (градаційні відношення з єднальним відтінком); **як тільки, як тільки... то** (часові, указують на швидке настання дії або стану в головній частині після завершення дії або стану в підрядній частині, синоніми – **тільки і тільки... то**), **як... то** (часовий, синонім – **коли... то**; умовний, синонім до **якщо... то**) [9, с. 307–317].

У семантико-прагматичній сфері часток звукокомплекс **як** може експлікувати, як уже було зазначено, такі комунікативні функції: підсилення, акцентування на ступені вияву певної ознаки (переважно в окличних реченнях у препозиції щодо якісно-означальних прислівників); стверджувальності і питальності (констатація певного факту або питання-уточнення, часто супроводжувані виявом захоплення, іронії, подиву).

Суб'єктивно-модальну аксіологічну семантику частка **як** актуалізує у реченнях, де вживається для вираження здивування, обурення, невдоволення тощо з приводу якоїсь якості, властивості, дії, явища та ін., наприклад: *«А на поклон [Іслам] іти не міг. Як?! Заходити сумирним і впокореним туди, де його предки і він сам завжди почувалися владцями»* (Р. Іваничук) [26, с. 82]; *«– Що таке, мій Мойшеле? – Та як що? Як що? Скільки мух!»* (В. Винничук) [3, с. 2]; *«То ти був у мене в Бобрику?.. – забелькотав Лука. – То моя Марія була твоєю судженою?.. – А я й не знав... а я й не відав. – Як? – скочив Свирид, – то ти пан Гаєвський?»* (М. Коцюбинський) [30, с. 2].

Суб'єктивно-модальне значення експлікує частка **як** у складі синтагми **як не**, уживаючись для логічного виділення, підсилення висловленого здебільшого у питальних конструкціях (можна замінити співвідносними стверджувальними видільними частками **таж, адже**), наприклад: *«Тепер інші, тепер ви з пелюшок знаєте свої права:*

давай вам Артеки, гармоніста штатного, розваги всякі... А коли ж до праці привчатися, як не замолоду?» (О. Гончар) [8, с. 5] (як не замолоду? ↔ таж замолоду!); [Анна:] «Про кого се ти? [Жандарм:] А про кого ж би, як не про твоїх коханих братчиків?» (І. Франко) [51, с. 3] (як не про братчиків? ↔ адже про братчиків!).

Виразником раптовості дії частка **як** виступає при дієсловах доконаного виду майбутнього часу, актуалізуючи темпоральне значення для вираження дій, що вже відбулися в минулому, наприклад: «**Як** підбіжить, як схопить мене... Насилу відбився... Ну й перелякався ж... – зізнався Гаврило» (Є. Гуцало) [11, с. 317]; «А шпачки сидять по двох на гіллі, обзиваються спроквола, а то зненацька якийсь із них **як** заспіває радісно, нестримно, гарно і вмовкне, й знову шпачи перемовляються спокійно...» (Є. Гуцало) [10, с. 230]. Указані випадки вживання форм майбутнього часу на позначення короточасних інтенсивних дій, що минули, зазвичай, супроводжуються експресивно-емоційними оцінками, акцентом на несподіваності, раптовості.

Менш продуктивним є вживання частки **як** в народній поетичній творчості на позначення початку дії в зачинах казок, на початку віршів тощо, наприклад: «**Як** була собі лисичка, та зробила хатку, та й живе» (нар. тв.) [50]; «**Як** із день-години зчиналися великі війни на Україні, отоді ж то не могли обібрати, за віру

християнську одностайно стати» (нар. тв.) [20, с. 3].

Отже, під час аналізу омокомплексу **як** було виявлено, що опорним словом-базою творення похідних сполучника та частки виступає прислівник. У результаті зміни лексико-семантичного значення, морфологічних ознак, синтагматичного оточення відбувається кон'юнкціоналізація та партикуляція указанного прислівника. Для прислівника **як** характерні такі семантичні різновиди значень та здатність вступати у відповідні синонімічні відношення: питання про спосіб дії ↔ яким чином?; вища міра або ступінь виявлення дії, стану ↔ дуже, надзвичайно; спосіб дії ↔ яким чином; час дії ↔ коли; неозначений спосіб ↔ як-небудь. Належачи до класу сполучників, лексема **як** типово є засобом вираження порівняльних семантико-синтаксичних відношень; рідше (у складі фразеологізованих сполук) – умовних, часових та допустових значень. Набуваючи функції підсилення, водночас втрачаючи здатність виражати обставинну семантику та виконувати функцію сполучення частин складнопідрядного речення, лексема **як** потрапляє у граматичну сферу часток.

Перспектива подальших досліджень полягає в необхідності аналізу парадигматичних та синтагматичних характеристик компонентів омокомплексів незмінних класів слів, до складу яких входять частки, що дасть змогу встановити типологію граматичної омонімії цього службового класу слів в українській мові.

Література

1. Бабайцева В. В. Явления переходности в грамматике русского языка. Москва: Дрофа, 2000. 640 с.
2. Бондаренко Л. В. Состав та комунікативні функції вторинних часток: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». Кіровоград, 2005. 20 с.
3. Винничук Ю. Місце для дракона. Харків: Фоліо, 2019. 304 с. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=10482> (дата звернення: 10.09.2020).
4. Высоцкая И. В. Синкретизм в системе частей речи современного русского языка. Москва: МПГУ, 2006. 304 с.
5. Вовчок Марко. Три долі. Харків: Фоліо, 2019. 409 с. URL: http://ukrlit.org/vovchok_marko/try_doli/29 (дата звернення: 10.09.2020).
6. Глібов Л. Диковина. URL: <https://litgazeta.com.ua/chytaty-onlayn/glibov-leonid-ivanovich-dikovina/> (дата звернення: 10.09.2020).
7. Глібчук Н. М., Добосевич У. Б. Словник міжчастиномовних омонімів сучасної української мови. Львів: Априорі, 2016. 638 с.
8. Гончар О. Бригантіна. Харків: Фоліо, 2006. 383 с. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=537> (дата звернення: 10.09.2020).
9. Городенська К. Г. Граматичний словник української мови: Сполучники. Київ – Херсон, 2007. 340 с.
10. Гуцало Є. Твори: в п'яти томах. Київ: Дніпро, 1996. Т. 1: Оповідання, новели. 1996. 456с.
11. Гуцало Є. Твори: в п'яти томах. Київ: Дніпро, 1996. Т. 2: Повісті. 1996. 461 с.
12. Данилюк І. Г. Синкретизм у системі частин мови: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». Донецьк, 2006. 20 с.
13. Демська О. М., Кульчицький І. М. Словник омонімів української мови. Львів: Фенікс, 1996. 223 с.
14. Дімаров А. Біль і гнів. Київ: Радянський письменник, 1980. 392 с. URL: <https://lib.com.ua/uk/book/bil-i-gniv/> (дата звернення: 10.09.2020).

15. Джочка І. Ф. Граматична омонімія часток ОН, ОСЬ, ОТ, ОЦЕ. *Прикарпатський вісник НТШ "Слово"*. 2017–2018. № 4–3. Івано-Франківськ, 2018. С. 99–110.
16. Джочка І. Ф. Особливості функціонування граматичних омонімів ДЕ і КУДИ в українській мові. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія": серія "Філологія"*. Острог: Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 4 (72), грудень. С. 86–91.
17. Джочка І. Семантичні та функціональні особливості граматичних омонімів ТАМ і ТУТ в українській мові. *Українознавчі студії*. 2019. № 20. С. 81–92.
18. Довженко О. Твори: в 5 т. Київ: Дніпро, 1983–1985 Т. 3: Кіноповість, драматичні твори, оповідання. 1984. 364 с. URL: <https://litgazeta.com.ua/chytaty-onlayn/dovzenko-oleksandr-petrovich-shors/> (дата звернення: 10.09.2020).
19. Дружинина С. І. Омокомплекс "как". *Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований*. 2014. № 4. С. 173–177.
20. «Дума про Хмельницького і Барабаша» URL: <https://www.pisni.org.ua/songs/472583.html> (дата звернення: 10.09.2020).
21. Дутка О. Омонімія в колі сучасних наукових проблем. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. 2014. Вип. 19. С. 36–40. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/spml_2014_19_8 (дата звернення: 20.08.2020).
22. Забужко О. Музей покинутих секретів. Київ: Факт, 2010. 832 с. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=2745> (дата звернення: 10.09.2020).
23. Загнітко А., Каратаєва А. Словник часток: матеріали і статті. Донецьк: ДонНУ, 2012. 381 с.
24. Загребельний П. А. Диво: роман. Харків: Фоліо, 2006. 638 с. URL: <https://litgazeta.com.ua/chytaty-onlayn/zagrebelnij-pavlo-arhipovich-divo/> (дата звернення: 10.09.2020).
25. Земляк В. Як закувала зозуля: Оповідання // Василь Земляк. Твори в 4 т. Київ: Дніпро, 1984. Т. 4. С. 150–152. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=44> (дата звернення: 10.09.2020).
26. Іваничук Р. Мальви роман: Том 4. Харків: Фоліо, 2018. 235 с. URL: http://ukrlit.org/ivanychuk_roman_ivanovych/malvy/ (дата звернення: 10.09.2020).
27. Коначард Е. Рівні серед нерівних: як добрі наміри знищують середній клас. Київ: Наш формат, 2019. 360 с. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=IOfDwAAQBAJ&pg=PT14&lpg=PT14&dq=#v=onepage&q&f=false> (дата звернення: 10.09.2020).
28. Костенко Л. В. Вибране. Київ: Дніпро, 1989. 560 с.
29. Костенко Л. Триста поезій. Вибрані вірші. Київ: А-БА-БА-ГАЛА-МА-ГА, 2012. 416 с.
30. Коцюбинський М. М. Твори: в 4 т. Т. 1. Повісті та оповідання (1884–1897). Київ: Дніпро, 1984. 364 с. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=2544> (дата звернення: 10.09.2020).
31. Кушлик О. П. Омонімія незмінних класів слів: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». Львів, 2000. 20 с.
32. Леденев Ю. И. Состав и функциональные особенности класса неполнозначных слов в современном русском литературном языке: автореф. дисс. ... докт. філол. наук: спец. 10.02.01 «Русский язык». Москва, 1973. 35 с.
33. Лис В. Соло для Соломії. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2013. 368 с. URL: <https://www.litmir.me/br/?b=191170> (дата звернення: 10.09.2020).
34. Мордовець Д. Кримська неволя. Сагайдачний. Київ: УЦДК, 1994. 248 с. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=6092> (дата звернення: 10.09.2020).
35. Олесь О. З журбою радість обнялася. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1488> (дата звернення: 10.09.2020).
36. Олійник М. Леся. URL: <https://litgazeta.com.ua/chytaty-onlayn/olijnik-mikola-lesa/> (дата звернення: 10.09.2020).
37. Самчук У. Волинь: роман у трьох частинах. Ч. 1. Куди тече та річка. Харків: Фоліо, 2019. 380 с. URL: http://ukrlit.org/samchuk_ulas_oleksiiovych/volyn/ (дата звернення: 10.09.2020).
38. Симоненко В. А. У твоєму імені живу. Київ: Веселка, 1994. 293 с. URL: http://ukrlit.org/faily/avtor/symonenko_vasyl_andriiovych/symonenko-koly_b_tobi_bazhav_ia_sliz_i_muky.pdf (дата звернення: 10.09.2020).
39. Слинко І. І. Сполучник чи сполучне слово? *Українська мова і література в школі*. 1987. № 4. С. 31–36.
40. Словник української мови: у 11 т. Т. 11: Х–Ь. Київ: Наук. думка, 1980. 699 с.
41. Соколова С. В. Транспозиційні передумови розвитку функціональної омонімії в українській мові (на матеріалі лексико-граматичного класу прислівників). Київ: «Альфа-М», 2010. 207 с.
42. Сосюра В. Зібрання творів 2 томах. Том 2: Поеми та романи. Київ: Наукова думка, 2000. 554 с.
43. Стус В. Як добре те, що смерті не боюсь я. <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=365> (дата звернення: 10.09.2020).
44. Тараненко О. О. Омоніми. Українська мова: енциклопедія. Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. С. 402.

45. Тесленко А. Мати. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=4420> (дата звернення: 10.09.2020).
46. Трублаїні М. Шхуна «Колумб»: повість. Київ: Знання, 2018. 383 с. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=6541> (дата звернення: 10.09.2020).
47. Тютюнник Григор. Вир. Харків: Фоліо, 2018. 554 с. URL: http://bukvoid.com.ua/library/grigir_tyutyunnik/vir/ (дата звернення: 10.09.2020).
48. Українка Леся. Хотіла б я уплисти за водою. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3428> (дата звернення: 10.09.2020).
49. Українка Леся. Напис в руїні // Твори у 12 тт. Київ: Наукова думка, 1975. Т. 1. С. 311–312.
50. Українські казки. URL: <https://ykraskazi.ru/8-lisichka-sestrichka-i-vovk-panibrat.html> (дата звернення: 10.09.2020).
51. Франко І. Украдене щастя. Харків: Фоліо, 2018. 640 с. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=653> (дата звернення: 10.09.2020).
52. Шевченко Т. Кухаренку Я., 22 квітня 1857 // Шевченко Т. Зібрання творів у шести томах. Т. 6: Листи. Дарчі та власницькі написи. Документи, складені Т. Шевченком або за його участю. Київ: Наук. думка, 2003. С. 122.
53. Шевчук В. Григорій Сковорода. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=681> (дата звернення: 10.09.2020).
54. Шипнівська О. О. Міжчастиномовна морфологічна омонімія сучасної української мови. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 192 с.
55. Шкляр В. Чорний ворон. Залишинець. Київ: Ярославів Вал, 2009. 384 с. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=10350> (дата звернення: 10.09.2020).

References

1. Babaytseva, V. V. (2000). Yavleniya perehodnosti v grammatike russkogo yazyika. Moskva: Drofa, 640 s.
2. Bondarenko, L. V. (2005). Sklad ta komunikatyvni funktsii vtorynykh chastok: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: spets. 10.02.01 «Ukrainska mova». Kirovohrad, 20 s.
3. Vynnychuk Yu. (2019). Miscе dlya drakona. Xarkiv: Folio. 304 s. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=10482> (data zvernennya: 10.09.2020).
4. Vyisotskaya, I. V. (2006). Sinkretizm v sisteme chastei rechi sovremennogo russkogo yazyika. Moskva: MPGU, 304 s.
5. Vovchok Marko. (2019). Try doli. Xarkiv: Folio. 409 s. URL: http://ukrlit.org/vovchok_marko/try_doli/29 (data zvernennya: 10.09.2020).
6. Glibov L. Dykovyna. URL: <https://litgazeta.com.ua/chytaty-onlayn/glibov-leonid-ivanovich-dikovina/> (data zvernennya: 10.09.2020).
7. Hlibchuk, N. M., Dobosevych, U. B. (2016). Slovyk mizhchastynomovnykh omonimiv suchasnoi ukrainskoi movy. Lviv: Apriori, 638 s.
8. Gonchar O. (2006). Brygantyna. Xarkiv: Folio. 383 s. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=537> (data zvernennya: 10.09.2020).
9. Horodenska, K. H. (2007). Hramatychnyi slovyk ukrainskoi movy: Spoluchnyky. Kyiv – Kherson, 340 s.
10. Guzaloe Ye. (1996). Tvory: v p'yaty tomax. Kyiv: Dnipro. T. 1: Opovidannya, novely. 1996. 456 s.
11. Guzaloe Ye. (1996). Tvory: v p'yaty tomax. Kyiv: Dnipro. T. 2: Povisti. 1996. 461 s.
12. Danyliuk, I. H. (2006). Synkretizm u systemi chastykh movy : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: spets. 10.02.01 «Ukrainska mova». Donetsk, 20 s.
13. Demska, O. M., Kulchytskyi, I. M. (1996). Slovyk omonimiv ukrainskoi movy. Lviv: Feniks, 223 s.
14. Dimarov A. (1980). Bil' i gniv. Kyiv: Radyans'kyj pys'mennyk. 392 s. URL: <https://lib.com.ua/uk/book/bil-i-gniv/> (data zvernennya: 10.09.2020).
15. Dzhochka, I. F. (2018). Hramatychna omonimii chastok ON, OS, OT, OTSE. *Prykarpatskyi visnyk NTSh "Slovo"*, 4–3, 99–110.
16. Dzhochka, I. F. (2018). Osoblyvosti funktsionuvannya hramatychnykh omonimiv DE i KUDY v ukrainskii movi. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia": seriia "Filolohiia"*. Ostroh: Vyd-vo NaUOA, 4 (72), hruden, 86–91.
17. Dzhochka, I. (2019). Semantychni ta funktsionalni osoblyvosti hramatychnykh omonimiv TAM i TUT v ukrainskii movi. *Ukrainoznavchi studii*, 20, 81–92.
18. Dovzhenko O. (1984). Tvory: v 5 t. Kyiv: Dnipro, 1983–1985 T. 3: Kinopovist', dramatychni tvory, opovidannya. 364 s. URL: <https://litgazeta.com.ua/chytaty-onlayn/dovzhenko-oleksandr-petrovich-shors/> (data zvernennya: 10.09.2020).
19. Druzhinina, S. I. (2014). Omokompleks "kak". *Mezhdunarodnyi zhurnal prikladnykh i fundamentalnykh issledovaniy*, 4, 173–177.

20. «Duma pro Xmel`nycz`kogo i Barabasha» URL: <https://www.pisni.org.ua/songs/472583.html> (data zvernennya: 10.09.2020).
21. Dutka, O. (2014). Omonimiia v koli suchasnykh naukovykh problem. *Suchasni problemy movoznavstva ta literaturoznavstva*, 19, 36–40. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/spml_2014_19_8 (data zvernennia: 20.08.2020).
22. Zabuzhko O. (2010). Muzej pokynutyx sekretiv. Kyiv: Fakt. 832 s. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=2745> (data zvernennya: 10.09.2020).
23. Zahnitko, A., Karataieva, A. (2012). Slovnyk chastok: materialy i statii. Donetsk: DonNU, 381 s.
24. Zagrebel`nyj P. A. (2006). Dyvo: roman. Xarkiv: Folio. 638 s. URL: <https://litgazeta.com.ua/chytaty-onlayn/zagrebelnij-pavlo-arhipovich-divo/> (data zvernennya: 10.09.2020).
25. Zemlyak V. (1984). Yak zakuvala zozulya: Opovidannya. *Vasyl` Zemlyak. Tvory v 4 t.* Kyiv: Dnipro, T. 4. 150–152. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=44> (data zvernennya: 10.09.2020).
26. Ivanychuk R. (2018). Mal`vy: roman: Tom 4. Xarkiv: Folio. 235 s. URL: http://ukrlit.org/ivanuchuk_roman_ivanovych/malvy/ (data zvernennya: 10.09.2020).
27. Konard E. (2019). Rivni sered nerivnyx Yak dobri namiry znyshhuyut` serednij klas. Kyiv: Nash format. 360 s. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=IOfIDwAAQBAJ&pg=PT14&lpg=PT14&dq=#v=onepage&q&f=false> (data zvernennya: 10.09.2020).
28. Kostenko L. V. (1989). Vybrane. Kyiv: Dnipro. 560 s.
29. Kostenko L. (2012). Trysta poezij. Vybrani virshi. Kyiv: A-BA-BA-GALA-MA-GA. 416 s.
30. Kocyubyns`kyj M. M. (1984). Tvory: V 4 t. T. 1. Povisti ta opovidannya (1884-1897). Kyiv: Dnipro. 364 s. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=2544> (data zvernennya: 10.09.2020).
31. Kushlyk, O. P. (2000). Omonimiia nezminnykh klasiv sliv: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: spets. 10.02.01 «Ukrainska mova». Lviv, 20 s.
32. Ledenev, Y. I. (1973). Sostav i funktsionalnyie osobennosti klassa nepolnoznachnyih slov v sovremennom russkom literaturnom yazyike: avtoref. diss. ... dokt. filol. nauk: spets. 10.02.01 «Russkyi yazyk». Moskva, 35 s.
33. Lys V. (2013). Solo dlya Solomiyi. Xarkiv: Klub simejnogo dozvillya. 368 s. URL: <https://www.litmir.me/br/?b=191170> (data zvernennya: 10.09.2020).
34. Mordovecz` D. (1994). Kryms`ka nevolya. Sagajdachnyj. Kyiv: UCzDK. 248 s. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=6092> (data zvernennya: 10.09.2020).
35. Oles` O. Z zhurboyu radist` obnyalasya. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1488> (data zvernennya: 10.09.2020).
36. Olijnyk M. Lesya. URL: <https://litgazeta.com.ua/chytaty-onlayn/olijnik-mikola-lesa/> (data zvernennya: 10.09.2020).
37. Samchuk U. (2019). Volyn`: roman u tr`ox chastynax. Ch. 1. Kudy teche ta richka. Xarkiv: Folio. 380 s. URL: http://ukrlit.org/samchuk_ulas_oleksiiovych/volyn/ (data zvernennya: 10.09.2020).
38. Symonenko V. A. (1994). U tvoyemu imeni zhyvu. Kyiv: Veselka. 293 s. URL: http://ukrlit.org/faily/avtor/symonenko_vasyl_andriiovych/symonenko-koly_b_tobi_bazhav_ia_sliz_i_muky.pdf (data zvernennya: 10.09.2020).
39. Slynko, I. I. (1987). Spoluchnyk chy spoluchne slovo? *Ukrainska mova i literatura v shkoli*, 4, 31–36.
40. Slovnyk ukrainskoi movy (1980). 11 t. T. 11: Kharkiv. – Kyiv: Nauk. dumka, 699 s.
41. Sokolova, S. V. (2010). Transpozytsiini peredumovy rozvytku funktsionalnoi omonimii v ukrainskii movi (na materialii leksyko-hramatychnoho klasu pryslivnykiv). Kyiv: «Alfa-M», 207 s.
42. Sosyura V. (2000). Zibrannya tvoriv 2 tomax. Tom 2: Poemy ta romany. Kyiv: Naukova dumka. 554 s.
43. Stus V. Yak dobre te, shho smerti ne boyus` ya. <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=365> (data zvernennya: 10.09.2020).
44. Taranenko, O. O. (2000). Omonimy. Ukrainska mova: entsyklopediia. Kyiv: Ukrainska entsyklopediia im. M. P. Bazhana, 402.
45. Teslenko A. Maty. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=4420> (data zvernennya: 10.09.2020).
46. Trublayini M. (2018). Shxuna «Kolumb»: Povist`. Kyiv: Znannya. 383 s. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=6541> (data zvernennya: 10.09.2020).
47. Tyutyunnyk Grygir. (2018). Vyr. Xarkiv: Folio. 554 s. URL: http://bukvoid.com.ua/library/grigir_tyutyunnik/vir/ (data zvernennya: 10.09.2020).
48. Ukrayinka Lesya. Xotila b ya uplysty za vodoyu. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3428> (data zvernennya: 10.09.2020).
49. Ukrayinka Lesya. (1975). Napys v ruyini. *Tvory u 12 tt.* Kyiv: Naukova dumka, 1975. T. 1. 311–312.
50. Ukrayins`ki kazky. URL: <https://ykraskazi.ru/8-lisichka-sestrichka-i-vovk-panibrat.html> (data zvernennya: 10.09.2020).
51. Franko I. (2018). Ukradene shhastyia. Xarkiv: Folio. 640 s. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=653> (data zvernennya: 10.09.2020).

52. Shevchenko T. Kuxarenku Ya., 22 kvitnya 1857 (2003). *Shevchenko T. Zibrannya tvoriv u shesty tomah*. T. 6: Lysty, Darchi ta vlasnycz`ki napysy. Dokumenty, skladeni T. Shevchenkom abo za jogo uchastyu. Kyiv: Nauk. dumka. 122.
53. Shevchuk V. Grygorij Skovoroda. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=681> (data zvernennya: 10.09.2020).
54. Shypnyvska, O. O. (2020). Mizhchastynomovna morfolohichna omonimiiia suchasnoi ukrainskoi movy. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 192 s.
55. Shklyar V. (2009). Chornyj voron. Zalyshynecz`. Kyiv: Yaroslaviv Val. 384 s. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=10350> (data zvernennya: 10.09.2020).

Джочка Ирина Федоровна, кандидат филологических наук, доцент кафедры украинского языка ДВНЗ "Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника" (ул. Шевченко, 57, г. Ивано-Франковск, 76018, Украина); e-mail: irina.dzhochka@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-6524-356X>

Iryna Dzhochka, Candidate of Philology, Associate Professor of the Department of Ukrainian Language, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (57 Shevchenko Street, Ivano-Frankivsk, 76018, Ukraine); e-mail: irina.dzhochka@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-6524-356X>